...aja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

...ed daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...TO—YEAR XXVI. Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., pondeljek, 3. aprila (April 3), 1933. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 65

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji
k dnevnim dogodkom in vprašanjem

...edsednik Roosevelt je spi... knjigo z naslovom "Look-Forward", ki je pravkar ... v New Yorku. Knjiga je spisana lansko leto. Roosevelt razglablja v tej knjigi svo... politično, socialno in eko...sko filozofijo.

Rooseveltovi knjigi je tudi zanimiv odstavek:

...erujem, da mora posamez...meti vso svobodo, da lahko ...eč doseže, ne verujem pa, ...i smela peščica posameznih ...v imenu svete besede "in...ualizem" narediti indu...sko topovno krmo iz polo... prebivalstva Združenih ...."

...stilci Roosevelta bodo — ...ma so že — grmeče po...vili te predsednikove bese... V teh besedah je "New ..." tista "nova pot, nov pro..., nova delitev kart" — ki ... izvaja; v teh besedah je ... modrost in pravičnost!

...nimo to modrost malo na ...o.

...oosevelt vztraja, da posa...nik obdrži *vso svobodo* ...uld have full liberty), da ... največ doseže. Doseže — ... Vse, kar more. Razume ...a tudi materialnih dobrin, ... bogastva. Ta point je ...n. Ne pozabimo nanj.

...istf sapi pa pravi avtor ...e, da je proti temu, da bi ...a peščica posameznih mo...v v imenu svete besede in...ualizem pretvoriti polovico ...iškega prebivalstva v in...rijsko topovno krmo! To ...avi, da mogotci, ki kontro...o industrije, izkoriščajo ...ico Američanov.

...i vidite kontradikcijo, pro...vje? Vidite, kako avtor ...i samega sebe?

...oosevelt je proti temu, da ...ili ljudje industrijska "to...a krma" (industrial can-fodder) za posamezne mo...e. To je dobro povedano. ... mi to podpišemo. Ampak ...aj je Roosevelt zapisal v za...n? Ali ni zapisal, da je ..., da ima posameznik *vso ...odo*, ni pa prav, če posa...nik, ki ima *vso svobodo*, u...je svobodo drugih in jih ...varja v industrijske sužnje! ...i ni jasno, da krivica, ki jo ...ja Roosevelt, poteka iz "vse ...ode", katero Roosevelt odo...a? Kdo je kriv, da posa...ni mogotci lahko industrij... izkoriščajo polovico prebi...va Združenih držav? Ali ...espotsko načelo individua...a, ki daje posameznikom *...svobodo*, da lahko največ ...ejo?

...oseveltova filozofija, ki se ...i iz citiranega odstavka, je ...uzija, ki v eni sapi potrju... zanika svobodo posamez... Če sme posameznik ime...o svobodo, da čim več do..., tedaj sme tudi pretvoriti ...več ljudi v "topovno krmo." ... ne sme tega, tedaj tudi ne ...mei imeti vse svobode! Od...pa izvira njegova moč, če ...z individualne svobode?

...oosevelt je moral zapreti ...atne banke, ko so jih pri...i na kant oni, ki so imeli *...svobodo*. Roosevelt se u...ja s farmskimi reformami ...di tega, ker je farmarstvo ...padlo baš vsled svobode, ...o jo imeli bankirji in ostali ...ulantje. Roosevelt "či...delniški trg, ki se nahaja ...dnu močvirja baš zaradi ..., ker so vodilne osebe na ...ah imele *vso svobodo*, da ...im največ dosegle.

...oosevelt bi rad reformiral ...italizem. Staro mrho bi rad ...oblekel v nove cape. Rad bi ... same dobre bankirje, sa... dobre industrijske barone ...tka same dobre igralce, ...ak stara igra naj ostane. ...ogoče?

...raksa morda pokaže Roose...lt, da "New Deal" te vrste ...odi nikamor drugam kot v — novo krizo in nov kaos. Morda! —

'PROČ Z VOJNO!' JE KLIC VETERANOV

Impozantne demonstracije vojnih veteranov v Ženevi. Zahtevajo mir za vsako ceno. Nemški veterani odsotni radi fašističnega terorizma

Ženeva. — (FP) — Ženeva, sedež Lige narodov in neštetih mednarodnih konferenc, je bila ob priliki otvor'tve "razorožitvene" konference pozorišče najpomembnejše demonstracije v interesu miru. Demonstriralo je osem tisoč vojnih veteranov, ki so zastopali osem milijonov organiziranih vojnikov raznih dežel. Pozabili so, da so v svetovni vojni stali drug proti drugemu in v kremplji sadizma morili svoje "sovražnike".

Prav za prav tega niso pozabili, kot je rekel dunajski veteran in invalid Hans Hirsch. Na kongresu so se zbrali, da povedo delegatom razorožitvene konference, kaj mislijo o klanju. In to so povedali na tako dramatičen način na shodu, demonstracijah in v resolucijah, da so celo ciničnim novinarjem prišle solze v oči, ko so videli na govorniškem odru slepega, brezrokega in z brazgotinami razoranega Hirscha, ki je plediral za mir.

"Umreti za domovino je lepo ampak tisočkrat lepše je živeti zanjo", je rekel Hirsch ob pritrjevanju iz tisočev grl. "Žene bi nikdar več ne smele poslati svojih mož v vojno ne matere svojih sinov . . . Političarji se od zadnje vojne niso naučili ničesar niti pozabili ničesar", je bil njegov komentar mednarodnih barantanj in oboroževanja. Obenem pa je bil tudi svarilo pred grozečo novo vojno.

Že od leta 1914 ni bilo evropsko ozračje tako prepojeno z vojnim vzdušjem kot je sedaj. Če bi kapitalistične vlade ne bile toliko bankrotirane, bi bila Evropa sedaj najbrž že zopet pozorišče novega klanja in razdejanja.

Veterani so se tega zavedali, vsaj večina, in naslovili razorožitveni konferenci resolucijo, v kateri zahtevajo "mir za vsako ceno, mir na vsak način in mir nad vse drugo." Zahtevajo poravnavo sporov mirnim potom, odprava vojne propagande posebno v šolah, drastično redukcijo orožja in ukinjenje profitov v zvezi z izdelavo municije in orožja.

S slednjo točko se niso strinjali zastopniki Ameriške legije, ki so glasovali proti resoluciji, prav tako italijanski veterani. Slednji so imeli svojo resolucijo, ki je dobila pa le njih glasove. Najbolj tuja se je počutila ameriška delegacija, ker je bil kongres "preradikalen" — za mir za vsako ceno in za odpravo vojnega profita. (Dalje na 3. strani)

Brookwood zaključil šolsko leto

Katonah, N. Y. — Študenti in profesorji delavske šole Brookwood zaključijo šolsko leto z gledališkim potovanjem po New Jerseyju in Pennsylvaniji, kjer bodo uprizorili delavske programe v raznih mestih. Programi sestoje iz krajših iger in slik iz delavskega življenja, govorov in glasbenih točk. Gledališka skupina šteje ducat oseb.

Študentke bojkotirajo japonsko blago

Northampton, Mass. — Štiristo študentk na Smith kolegiju je napovedalo bojkot japonskega blaga, dokler bodo njene imperialistične kohorte divjale po Kitajski. Izvolile so tudi odbor 13 članic, ki bodo gledale, da se mlade Amaconke drže obljube. Naloga tega odbora bo tudi brskanje po trgovinah in objavo tistih, v katerih zaslede japonske izdelke.

Srednja Evropa je dinamit

Civilna vojna ogroža Avstrijo, ko je vlada odredila razpust socialistične armade. Mala ententa pripravljena na vojno

Dunaj, 1. apr. — Avstrija spet stoji na pragu civilne vojne, ki lahko zaplete sosednje dežele v krvavi konflikt. Avstrijski napol-diktator Dollfus je včeraj odredil razpust socialistične obrambne organizacije "Schutzbund". Na ta odlok je takoj odgovoril dunajski socialistični župan dr. Seitz z odredbo, da se v mejah dunajskega mesta razpusti klerikalno-fašistični Heimwehr, ki je pod vodstvom kneza Starhemberga. Toda dunajska policija je preslaba napram vladnim četam, ki so napolnile Dunaj in županov odlok najbrž ne bo izvršen.

Avstrija je danes velik kup dinamita. Kakor zdaj stvar stoji, sta tu dva fašistična tabora: Starhembergovi heimwehrovci, ki so proti združenju z Nemčijo in nemški naciji, ki agitirajo za takojšnje združenje s Hitlerjevo Nemčijo. Kakor poročajo, je zadnje tedne prišlo čez 10,000 hitlerjevcev na Dunaj z namenom, da pomagajo pri puču. Krščanski socialci, ki imajo vlado v rokah, so v zvezi s Starhembergom. Vsi skupaj so pa proti socialistom, ki kontrolirajo Dunaj.

Poleg tega so mednarodne spletke. Francija podpira Starhemberga in njegov Heimwehr, Hitler podpira nacije in Čehoslovakija se nagiblje k socialistom.

Iz Belgrada je prišla vest, da je jugoslovanski zunanji minister Jeftič izjavil v narodni skupščini: "Mala ententa je pripravljena na vojno, če bo revizionistična kampanja (Mussolini) ogrožala njene interese."

Ogrski zunanji minister Kanya (zaveznik Italije in Nemčije) je pa rekel: "Računati moramo z možnostjo vojne".

Korupcija v Mussolinijevem režimu

Osem uradnikov obsojenih v zapor, ko so poneverili milijone lir

Rim, 1. apr. — Danes je bilo oficielno naznanjeno, da je bilo pred kratkim aretiranih osem nadzornikov državne filmske direkcije, ki kontrolira filme in kinogledališča v Italiji. To filmsko direkcijo je ustanovil Mussolini sam in bila je pod njegovo vrhovno kontrolo.

Trije nadzorniki so že obsojeni na pet let zapora; drugi pridejo na vrsto. Vsi so obtoženi, da so poneverili milijone lir v dobi sedmih let. Med obtoženci je tudi baron Aleksandro Sardi, ki se mudi v Ameriki, kjer je aranžiral italijanski eksihibit na svetovni razstavi v Chicagu.

Japonci nadaljujejo invazijo Kitajske

Peiping, 1. apr. — Japonske čete so udrle v kitajsko provinco Čahar zapadno od Jehola. Napadle so mesto Dolonor. Obenem poročajo, da so japonske čete v severni Mandžuriji zasegle ruski vlak v sporu s sovjeti zaradi vzhodne kitajske železnice.

RUDARSKE MEZDE ŠE VEDNO PADAJO

Westvirginjskim rudarjem so bile zopet znižanje za 15%; najnižje so v Kentuckyju

Charleston, W. Va. — (FP) Premogovni operatorji v distriktu New River so zopet znižali plače za 15 odstotkov. Prizadetih je devet tisoč rudarjev. Nakladalcem premoga so znižane od 35 na 30 centov od tona, najvišje dnevne plače pa od $3.60 na $3.06 in ostale sorazmerno.

Tudi na ostalih premogovnih poljih še vedno trgajo plače. V Iowi so bile znižane na pet dolarjev za dnevno delo in proporčno tudi za kontraktno. Člani U. M. W. so vsled tega odglasovali, da ne plačajo Lewisu, ki je forsiral znižanje, nobenega asesmenta več. Rudarji so na splošnem glasovanju pogodbo z nižjo lestvico odklonili, ampak jo je distriktno vodstvo z Lewisovim navodilom vseeno uveljavilo. Nova lestvica je slična kot v Illinoisu in Indiani.

Plače so bile znižane tudi rudarjem v Wyomingu in Montani.

Najnižje mezde pa so v Kentuckyju. V okrajema Bell in Harlan, kjer so operatorji brutalno zatrli rudarje, ki so se pred par leti zopet pričeli organizirati, so plače od tona 20 do 26 centov in dnevna mezda dva dolarja. Nakladalci navadno zaslužijo od 80 centov do $1.25 na dan; običajno delajo le tri dni na teden.

Od tega kulijskega zaslužka pa morajo družbam vrniti vse in še na dolgu ostanejo. Ni ga rudarja, ki bi ne bil v robstvu pri kompaniji ali njeni trgovini. Prisiljeni so trgovati v kompanijskih prodajalnah, kjer je vse veliko dražje kot v privatnih.

Poleg tega jih kompanije molzejo na druge načine. Od bornih kolib, katerim pravijo stanovanja, morajo še vedno plačevati po $7 na mesec, za zdravnika $2.50, v pogrebni sklad 75 centov in prav toliko za bolnišnico, za kovanje orodja 50 centov in za "yellow dog" karto $2.25. Slednje gre za vzdrževanje kompanijskih gardistov, ki drže rudarje v sužnosti. Brez "yellow dog" izkaznice ne more nikdo delati.

Revščina in pomanjkanje je grozno. Ker rudarji ne zaslužijo niti za najbornejše stvari, je bil poklican na pomoč Rdeči križ, ki deli moko iz vladne pšenice. Prav za prav je ne deli Rdeči križ, ampak kompanijske trgovine. Rudarji, ki so na črni listi vsled stavke pred par leti, ne dobe nič. To je kentukiška "civilizacija".

Green se je pomiril z vlado

Federacija pristala na načrt rekrutiranja brezposelnih, ki bo izvajan v dveh tednih

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v petek umaknil opozicijo proti Rooseveltovi "reliefni naredbi" za uposlevanje brezposelnih v gozdovih in pri reguliranju rek. Roosevelt je to naredbo že podpisal in izvajati jo začnejo v dveh tednih. Najemanje brezposelnih za to delo bo pod vodstvom departmenta za delo in mesečna plača $30 s hrano in stanovanjem vred ostane kot je Roosevelt prvotno določil. V vladnih krogih upajo, da bo sredi poletja 200,000 delavcev že na delu.

Miss Frances Perkins, tajnica za delo, je v petek po naročilu Roosevelta povabila Greena in več drugih voditeljev konservativnih delavskih unij na konferenco, da podajo svoje sugestije glede vladnega programa za pobijanje brezposelnosti v splošnem. Mnenja so bila različna, a vsi so se strinjali, da je potreben krajši delovnik, višja mezda, program javnih del, zavarovanje proti brezposelnosti in razne druge reforme. Green je priporočal, da kongres dovoli milijardo dolarjev za direktno podporo brezposelnim in tri milijarde dolarjev v bondnem izdanju za javna dela.

Kavs za čikaško županskо stolico

Chicago. — Prihodnjega župana, ki naj dosluži neiztečeni termin pokojnega župana Čermaka, to je dve leti, ne bo volilo ljudstvo, temveč mestni svet. Tako je sklenila državna zbornica v Springfieldu po furioznem kavsanju med političnimi frakcijami, ki bi vse rade prišle na krmilo. Župana izvolijo enkrat v aprilu.

Še ena diktatura

Montevideo, Uruguay, 1. apr. — Gabriel Terra, predsednik urugvajske republike, je včeraj razpustil parlament in proklamiral diktaturo. Armada je na njegovi strani. Nasprotno časopisje je zatrto. Bivši predsednik Brum se je ustrelil, ko so ga hoteli aretirati. Po tridesetih letih je to prvi nasilni preobrat v Urugvaju. Ta deželica, najmanjša v Južni Ameriki, je veljala za najsvobodnejšo in najvzornejšo republiko na južnoameriškem kontinentu.

Morilci petih deklic linčani

Havana, Kuba, 1. apr. — Množica 150 moških je včeraj napadla ječo, v kateri je bilo zaprtih deset zamorskih "čarovnikov", ki so pri obredih zadavili pet belokožnih deklic. Ječo so osvojili, privlekli jetnike na plan in jih linčali.

Francoski židje bojkotirali nemško blago

Pariz, 1. apr. — Organizacije francoskih židov in simpatičarjev so poplavile Francijo z letaki in plakati, ki razglašajo bojkot nemškega blaga.

INTERNACIONALA ŽIGOSA HITLERJEV REŽIM

Nemški diktator omejil bojkot na en dan, potem ko je napovedal vojno židovstvu vsega sveta

Berlin, 2. apr.—Rezultat včerajšnjega protižidovskega bojkota je bil, da so enega žida linčali v Kielu, v Hamburgu je pa bomba razdejala fašistični glavni stan. Bojkot je bil stoodstotno uspešen. Fašisti so z žolto barvo zaznamovali vse židovske prodajalnice in ves dan so trajale demonstracije okrog židovskih lokalov. Brez malega vse židovske trgovine so bile zaprte.

Berlin, 1. apr. — Fašistični "ekonomski pogrom" proti židom v Nemčiji traja samo danes, en dan. Obenem so fašisti objavili ultimatum, da se bojkot proti židom obnovi prihodnjo sredo, če medtem ne preneha "judovsko zasramovanje Nemčije" (protesti proti fašističnim grozodejstvom) v inozemstvu. Ta sklep je bil naznanjen včeraj, dočim so fašisti predvčerajšnjim napovedali vojno židovstvu vsega sveta, ki je odgovorno za svetovno vojno.

Pariz, 1. apr. — Eksekutiva socialistične internacionale, ki tu zboruje, je pobrala Hitlerjevo rokavico. Eksekutiva je objavila dolgo deklaracijo, v kateri pravi med drugim, da socialistična internacionala ne bo nikdar nehala z apeli na zavest civilizíranega sveta proti infamijam, ki jih dnevno počenjajo novi despotje Nemčije.

Z ozirom na to, da je fašistični režim v Nemčiji stri socialistični tisk v mejah Nemčije "za toliko časa, dokler ne prenehajo socialistični napadi na Nemčijo v inozemstvu", izjavija eksekutiva socialistične internacionale, da ta nesramnost najnižje vrste ne bo zastrašila delavskega tiska izven Nemčije. Ves svet naj izve, da današnji tirani Nemčije drže nemške socialiste kot talce z namenom, da prisilijo socialiste drugih dežel k molčanju. Ta manever se ne bo obnesel. Delavci socialistične internacionale se ne bodo uklonili Hitlerjevi cenzuri, temveč bodo nadalje žigosali vse barbarske čine, ki so negacija vsake civilizirane vladavine.

Težavna pogajanja za enotno socialistično-komunistično fronto še trajajo.

Roosevelt reduciral podpore veteranom

Blizu pol milijona bivših vojakov prizadetih z drastičnim odlokom

Washington, D. C.—Predsednik Roosevelt je v soboto na temelju oblasti, katero mu je dal kongres z zakonom ekonomije, drastično znižal podpore bivšim vojakom. Skupna vsota redukcije bo znašala letno približno 400 milijonov dolarjev. Prizadetih je brez malega pol milijona veteranov ali njihovih vdov in otrok. Tisočerim veteranom je podpora odvzeta popolnoma, drugim je pa znižana za 20 do 25 odstotkov; znižana je tudi pokojnina vdovam veteranov iz prejšnjih vojn.

Redukcijski odlok postane veljaven 1. julija.

Fašisti oropali Einsteina

Berlin, 2. apr. — Fašistična policija je včeraj zaplenila bančno vlogo učenjaka Einsteina. Vloga znaša okrog $7000. Zaplemba je bila izvršena pod pretvezo, da je Einstein nameraval porabiti svoj denar za "izdajalska dejanja." Einstein je izstopil iz pruske akademije znanosti.

—Federated Pictures.

Novi zakladni tajnik Woodin ogleduje kupico novega papirnatega denarja, ki ga je vlada dala natisniti za inflacijo, toda novi denar še vedno čaka.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (razen Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v oklepaju, na primer (Feb. 28, 1933), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Zadeva Karlovega umora

Chicago. — Kakor poročajo, se obravnava proti Veri Karl, Ivanu Grilcu, Johnu Milošiču in ostalim, ki so obtoženi umora Geo. Karla, prične 13. aprila.

Nezgoda

Midway, Pa. — Znani Frank Lukančič, ki piše v Prosveti za farmarje, se je 29. marca peljal s kolesom v Hackett po poslih in je imel med potjo nesrečo, da se je težko pobil. Upanje je, da kmalu okreva.

Rabuka v Clevelandu

Cleveland. — Ob priliki neke veselice, ki se je vršila 25. marca, je prišlo do večjih spopadov med pomožnimi policisti in mladino v Slovenskem narodnem domu. Policijski čuvaji so divjaško mahali na desno in levo in več fantov je bilo do krvi pretepenih. Nato so prišli na lice mesta štirje oddelki redne policije, da so naredili mir in odstranili nemirneže. Zadeva se bo prala pred sodiščem 17. aprila.

Vzel si je življenje

Milwaukee. — Frank Švigelj, star 49 let in doma iz Bučke pri Škocjanu na Dolenjskem, se je pred nekaj dnevi obesil v kleti svojega stanovanja. Bil je še živ, ko ga je našel sin, a umrl je na poti v bolnišnico. Vzrok ni pojasnjen. Bil je tri leta brez dela in morda je to vplivalo nanj. Bil je tu 25 let in zapušča ženo, dva sinova in hčer. Bil je član SNPJ.

Smrt v starem kraju

Cleveland. — Frances Culkar je prejela vest o nesrečni smrti svojega 75-letega očeta Nikolaja Burje v Gnojilah pri Kamniku na Gorenjskem. Ubila ga je smreka, ki jo je posekal v gozdu. Ranjki zapušča v Ameriki dve hčeri.

Civil Liberties stopila policiji na prste

Gary, Ind. — Civil Liberties unija je izposlovala injunkcijo proti policiji, ki je nedavno udrla v Rumunsko delavsko dvorano, razgnala shod in razbila vse pohištvo. V smislu injunkcije se policija ne sme vmešavati v mirne priredbe v tej dvorani.

Proti policiji nameravajo naperiti tudi tožbo za odškodnino, ker je na nekem zborovanju tako brutalno pretepla neko nosečo ženo, da je na policijski postaji, kamor je bila pritirana, izplavila.

Blagovni davek pobirajo kljub prepovedi

Chicago. — Blagovni davek (sales tax) so začeli pobirati 1. aprila kljub injunkciji proti temu davku. Državne oblasti so naznanile, da davek mora biti veljaven, dokler ni ovržen na vrhovnem sodišču; če bo ovržen, bodo morali trgovci povrniti vplačane zneske.

Tornado usmrtil 68 oseb

Dallas, Tex. — Tornado, ki je v petek divjal po delu vzhodnega Texasa in po sekcijah sosednjega Mississippija, Louisiane in Arkansasa, je usmrtil 68 oseb in povzročil veliko gmotno škodo.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Jugoslovanska sekcija za brezposelnostno zavarovanje

Cleveland, O.—Cenjeni: Iz poročil v časopisju je razvidno, da se sklicuje za 6. in 7. maja veliki, kontinentalni vsedelavski kongres, ki se bo vršil v Washingtonu, D. C. Na kongresu se bo razpravljalo o današnjih perečih problemih, ki tarejo nas vse skupaj. Zaradi ogromne brezposelnosti so prizadete tudi naše bratske organizacije. Sklicatelji, katerih je sto podpisanih, ki reprezentirajo progresivne politične organizacije, zadruge, podporne organizacije in organizacije brezposelnih, pravijo, da se bo na kongresu organiziralo močno silo iz pridruženih organizacij, ki bo vodila boj v korist farmarjev in delavcev.

Čitali ste, da je kongresna zbornica odobrila Rooseveltov načrt, "da se brezposelne delavce iz mest transportira v posebne kempe", kjer bodo pod vojaško kontrolo primorani delati za en dolar na dan, ali še manj. Tukaj nastane velika nevarnost za brezposelne siromake, ki živijo od dobrodelnih organizacij. Lahko se zgodi, če brezposelni ne bo pripravljen prostovoljno zapustiti svojo družino, da mu bo dobrodelna organizacija odrekla pomoč. In kaj potem? Ker je vlada dala s tem slab zgled, se ga bodo poslužili tudi privatni kapitalisti in že sedaj mizerne plače znižali na dno.

Sklicatelji omenjenega kongresa imajo vse to v vidiku, zato je potrebno, da je na dotičnem kongresu reprezentiranih več milijonov delavcev. Ker edino z močno organizacijo se bo preprečilo diskriminacijo delavstva in izvojevalo boljšo življensko eksistenco delovnemu ljudstvu.

Jugoslovanska sekcija za brezposelnostno zavarovanje, kateri so pridružena tudi društva vaše organizacije, je na svoji redni seji dne 24. marca t. l., katera se je vršila v SN domu na St. Clair cesti v Clevelandu, O., na široko razpravljala o potrebi kontinentalnega kongresa. Zastopniki so soglasno volili za predlog, da se apelira na upravni odsek SNPJ, da izvoli enega izmed sebe, ali da pooblasti enega izmed svojih zanesljivih članov(ic), ki bo zastopal organizacijo na omenjenem kongresu.

V upanju, da se zavedate potrebe tega kongresa in da boste upoštevali naš apel, vas bratsko pozdravljamo!

Frank Cerne, predsednik, **J. F. Terbizan**, tajnik, **Jos. Okorn**, blagajnik.

Za naše farmarje

Midway, Pa. — (Konzerviranje sadja, sočivja in mesa.) Ker so me nekateri vprašali glede posode za konzerviranje mesa, naj povem, da so najbolj pripravni stekleni žari z novimi gumijevimi obročki, ki morajo biti najboljše kvalitete. Posebno dobre vrste obročki in steklenice so tiste, ki jih izdeluje družba "Ball Jars." Ta družba ima tudi svoj izobraževalni oddelek, ki daje prosta navodila vsem, ki rabijo njene steklenice za prezerviranje.

Za konzerviranje mesa so bolj pripravne pajntne steklenice kot kvartne. Prihodnje poletje bomo imeli zelo zanimivo praktično šolo o konzerviranju sadja, sočivja in mesa, o čemer bom pozneje naznanil v inseratu. Pripravljeni sta dve vešči ženski, ki bosta učili konzerviranje. Danes je znanje o prezerviranju mesa važno, ker je živina tako poceni. Zakaj bi plačevali v trgovinah za meso po 10-15-20 centov funt, ker se lahko kupi žival po 1½ do 2 centa in se lahko konzervira skoraj cela žival — meso, juha, drob itd. Učiteljici bosta prvovrstni in bosta pokazali praktično delo. Upam, da bo s tem delom mnogo pomagano našim družinam. Organizirajte se do tega časa povsod v zapadni Pennsylvaniji, ker mislim, da je tukaj največ naših rojakov, razen Clevelanda. Konzervira se zelo lahko tudi perutnina, zajci in razna divjačina. Zakaj bi stradali mesa, ker je skoraj zastonj.

Zakaj se mora meso sterilizirati

Zakaj se mora meso sterilizirati 3 ure? Radi butolizma. Meso vsebuje neke zelo trdne glivice, ki jih pomori šele dolgo steriliziranje, da je meso užitno in da se ni treba bati slabih posledic, ki jih povzročajo te glivice. Tudi telečje meso je treba sterilizirati isto tako dolgo. Mi ne steriliziramo mesa zato, da bi bilo mehko, ampak radi glivic (butolizma), da jih pomorimo. Ravno vsled tega se mora v krajih, ki so višji nad morjem kakor je Pennsylvanija, steriliziranje podaljšati celo na 4 ure. V Missouriju je določeno za steriliziranje mesa 4 ure. Tudi pri steriliziranju sadja in sočivja steriliziramo samo zato, da pomorimo glivice — kvasnice (v drožeh), plesnobo itd.

Ali smemo konzervirati perutninsko meso s kostmi? Perutninsko meso se lahko konzervira s kostmi, ne sme se pa pomešati droba — srce, jetra itd. — med meso. (Ne bom na drobno opisoval konzerviranje v listu. Spisal sem knjigo, katero bom oglašal prihodnji mesec v Prosveti. V njej bo vse natančno povedano. Lahko si jo boste naročili. Stala bo samo 75c s poštnino vred. Istotako pripravljam tudi knjigo o zajčjereji in perutninarstvu. Podal bom večkrat tudi mnogo potrebnih informacij v dnevniku Prosveti.)

Konzerviranje jajec je bilo opisano pred kratkim v Prosveti.

Cleveland, O. — O jednotini farmi ni treba več pisati, ker smo glede tega že zadosti prazne slame omlatili. Sedaj imajo naši uradniki in delegatje obilo drugega, zelo važnega dela.

Tudi v oddaljene naselbine lahko pridem podučavat perutninarstvo, ampak ne do prihodnje jeseni. Buletine je pa najboljše, da si jih naroči vsak sam od svoje države, ker jaz ne morem v drugih državah naročavati buletinov, samo v Pennsylvaniji. Kadar ne bo Prosveta preveč obložena z dopisi, bom navedel naslove vseh držav v Prosveti.

Oni, ki so me prosili v Penni, da bi jim naročil državne buletine, prosim, da bi priložili tudi znamke za poštnino in papir, delo pa bom izvršil zastonj. Ali jih pa kar sami lahko naročite. Naslov je: School of Agriculture, State College, Centre County, Pennsylvania.

Frank A. Lukancich, Poultry & Canning Extension Worker, Midway, Pa.

Moka in volitve

Willard, Wis. — Tu je zdaj veliko pomenkovanja o moki. Rdeči križ ali Red Cross je poslal sem nekaj moke za revne in to moko zdaj deli predsednik našega townshipa. Zdaj se širi naokrog govorica, da prezident daje to moko samo svojim prijateljem in da jo daje tudi meni. Povem vsem onim, ki to govorijo, da jaz ne dobivam nobene moke. Kdor ne verjame, naj gre k predsedniku Klariču, pa mu bo pokazal imena onih, ki dobivajo moko.

Ako hočemo, da nas ne bo Rdeči križ zalagal z moko, se moramo vsi organizirati in potem delovati, da bomo za naše pridelke pošteno naplačani in potem si bomo lahko vsi moko sami kupili. A dosti je še farmarjev, ki ne vedo, kaj je organizacija, toda vsem ne zamerim.

Pred kratkim je Prosveta poročala v Domačem drobižu o nekaterih naših kandidatih, toda dotična vest ni bila popolna. Tu je celotna lista kandidatov v našem townshipu Hendrenu (Clark): George Hintz in Martin Klarich za predsednika, Anton Fortuna Jr. in John Gregorich za prvega supervizorja, John Lesar in Frank Boh za drugega supervizorja, Ivan Ruzich in Steve Plautz za klerka, Frank Prebil in Mihael Krultz za blagajnika, Martin Matkovič in John Bajuk za asesorja, Ray Ingham in John Roeder za mirovnega sodnika, Joseph Lesar in Jerome Stremikis pa za konštablerja.—**Joe Ulesich.**

Nezavednost med delavci

Nanticoke, Pa. — Sedim v mali trgovini Franka Kittija in premišljujem o sedanjem ekonomskem položaju. Ako bi mi bil kdo pred šestimi leti rekel, da bo prišel tak ekonomski polom, mu ne bi bil verjel. Danes smo razočarani nad to obupno situacijo, iz katere ne ve nihče pravega izhoda.

V tej okolici je ljudstvo silno navdušeno za Roosevelta. Menijo, da nas bo pivo rešilo vsega hudega. Tudi med našimi rojaki jih je mnogo, ki pravijo, da je Roosevelt napravil več v enem mesecu kot Hoover v štirih letih. Jaz, ki gledam preko očal, ne vidim nobene izpremembe za nas delavce. Zdi se mi celo, da prihaja militaristična diktatura, za katero je še dovolj denarja. Kapitalistični sistem je treba na vsak način protektirati in predsednik Roosevelt vestno izpolnuje zapovedi, ki prihajajo iz Wall streeta. Med prejšnjo republikansko in sedanjo demokratsko administracijo ni nobene razlike. Slednja le meče pesek v oči ljudstvu, da ga potolaži. To je žalostno, vendar delavci ne smemo izgubiti poguma.

Nedavno sem se razgovarjal z nekim motornikom, zagrizenim republikancem. Govorila sva o bančnem sistemu in ta republikanec je hvalil Roosevelta, da je že veliko dobrega napravil. Dejal je, da je ustavil izvoz zlata iz Amerike, jaz sem pa ugovarjal, da ne vidim rešitve v krpanju kapitalističnega sistema. Rekel sem, da bi morala vlada prevzeti kontrolo nad bančnim sistemom, ker to bi bil edini izhod, toda o tem ni hotel motornik ničesar slišati. Revčkov, kot je ta motornik, je v tej okolici najmanj 90 odstotkov, potem pa naj si delavstvo pomaga, če si more. Spremembe ne bo, dokler se delavstvo ne bo spametovalo. Prav ta motornik je tudi proti šesturnemu delovniku. Sedaj dela devet ur na dan za $4.50 in rekel je, da kompanija niti sedaj ne dela profita, in če bi upeljala šesturnik, bi kmalu bankrotirala. Prepričan sem, da bi 75 odstotkov ljudi prej glasovalo za deseturnik kot za šesturnik, ako bi prišlo to vprašanje na glasovanje. Delavci ne čitajo svojega časopisja, zato je še toliko nezavednosti med njimi. Delavsko časopisje razkriva gnilobo kapitalističnega sistema, uči delavca misliti, da ga tako usposobi za boj proti sedanjemu ekonomskemu sistemu.

Prepričan sem, da delavci ne bodo mislili vsi enako, čeprav bi postali čez noč socialisti ali komunisti. Vzelo bo še dolgo časa, predno bo urejeno tako, da bo vsem po volji. Priznati je treba, da bo moralo priti do združitve med socializmom in komunizmom, ako nočemo, da nas fašizem ne vrže za 50 let nazaj. Napake moramo priznati in jih popravljati, drugače ne more biti napredka. Ni vse belo med socialisti niti vse črno med komunisti, kot hočejo to nekateri prikazati.

Delavske razmere v tej okolici so neznosne, izkoriščanje brezmejno, ljudstvo pa vse to voljno prenaša. Omenim naj, da smo imeli tukaj dve smrti. Družina Franka Kittija je izgubila novorojenčka, ki je bil pokopan 4. marca. Dalje je umrl Pavel Konšich v starosti 52 let. Slednji je bil član društva št. 447 in pokopan je bil po civilnih obredih 13. marca. Pokojni zapušča tukaj tri hčere in enega sina v starem kraju. V Ameriki je bival krog 20 let in je delal povečini v tukajšnji okolici.—**H. Pečarič.**

—Federated Pictures.

Senator Robert M. La Follette (levo) in njegov brat Phil L. La Follette, bivši governer v Wisconsinu. Phil se je pred kratkim vrnil iz Rusije, nakar sta z bratom konferirala z Rooseveltom. Vsekakor so govorili o priznanju sovjetov.

—Federated Pictures.

Dr. D. F. Ramons, sloviti zdravnik in profesor medicine na univerzi v Havani, je moral pobegniti s Kube, da uide pestem diktatorja Machada.

Vest z zapada

Cle Elum, Wash. — Governer Martin je podpisal takozvani Mine Machine Bill, ki vstopi v veljavo po preteku 90 dni.

Novi zakon določa, da morajo vse državne in okrajne institucije naročati premog v tej državi, ako ni razlika v ceni višja kot pet odstotkov. Governer je imenoval posebno komisijo, ki bo odločevala glede razlike v cenah v vseh slučajih. Sam Nichols, predsednik desetega rudarskega distrikta, je dejal, da se bodo mezdna izplačila v državi povečala za dva milijona dolarjev, ko stopi zakon v veljavo.

Ignatius Cheligoj.

Prepiri v Prosveti

Elizabeth, N. J. — V Prosveti niso samo novice, marveč tudi prepiri zaradi Rusije. Neka rojakinja v Minnesoti rada udriha po Belokranjcih, za kar ji je dal povod Judničev dopis. Pravi, da se zadovoljujemo s cerkvami in žganjem, a v tem se moti. V naših krajih rase trta, toda v Rusiji ne najdemo vinskih goric. Trdi tudi, da smo pisali lažnjiva pisma o Rusiji in da je Judnič najbolj lagal.

Tukaj je veliko Rusov in jaz sem med njimi poznana, ker živim tukaj 9 let, a ne vem za nobenega, ki bi odpotoval v svojo staro domovino. To bi se ti ljudje smejali našim prepirom, ... še niso pozabili, kakšen kr... jedli v Rusiji.

Neka članica iz Yukona, ... piše, da sta že leta 1923 šla ... od tam v Rusijo, a sta oba ... prišla. Prišel je nazaj tudi ... Hrvat iz Pittsburgha, ki je ... v Rusijo z družino, in je po ... vratku opisal svoje doživlja... Prosveti in Zajedničarju. Ni ... ba napadati samo Jednik... druge Belokranjce, ako po... jo o položaju v Rusiji. Kdor ... če poznati ruske razmere, naj ... poda sam tja, pa se bo prepr...

Agnes P...

Veliko bede v Clevelandu

Cleveland, O. — V tukajš... lokalnem listu A. D. ima neki ... ka kolono, v kateri piše, kako ... on povsod dobro gosti. Kdor ... ta njegovo kolono, si lahko ... sli, ako so mu razmere nepo... ne, da se nam v Clevelandu ... bro godi in da je beda ... znana, kar pa ni resnica.

V Clevelandu je na tisoče ... di, ki žive v velikem pomanj... ju. Tudi nedolžni otroci ... pridigarji pa kriče, da se ... slabo godi zaradi tega, ker ... malo molimo. Revni otroci ... tistim bogom kot otroci bo... nov, vsled tega se mi zdi ... da pravični bog tepe samo ... revnih staršev.

Tukajšnji listi poročajo, da ... clevelandske banke trdne, ... pa se mi zdi, da prav ti listi ... šejo, da so šli bankirji v ... shington, vzroka pa ne pov... Najbrž so šli po podporo.

Rooseveltov "new deal" ... slej prinesel delavcem še ni... Bankirji so dobili svoje, de... pa bodo morali še čakati, da ... be brezposelnostno zavaro...

Louis Ko...

"Hrbtenica" v Traunku

Traunik, Mich. — Da je v ... ši naselbini že lepo število ... vencev, nam priča že samo ... naselbine Traunik, ki je po... no slovensko. Rojak je ... pana v občini, nekaj jih ... šolskem odboru in tudi ... je Slovenec. Vendar se pa ... nas zelo redko kdo oglasi v ... nosti. Vzrok bo najbrž, ker ... mamo poleg društva Tabor ... 387 SNPJ ne političnih ... kulturnih organizacij. Ve... pa se je v prošlem letu ... rilo par iger enodejank in ... dejank, pod pokroviteljst... društva Tabor št. 387 SN... Uspeh je bil povoljen mo... in tudi finančno, ako upo... mo razmere.

Porodila pa se ideja, da ... stanovi dramsko društvo ... je tudi uresničilo na 27. ... 1933 z imenom dram. dr... "Traunik", katero je ust... ljeno na svobodomiselni p... gi. Namen tega društva ... gojiti dramatiko, prirejati ... de, debate o družabnih in ... stvenih vprašanjih, širiti in ... pirati delavsko podučljivo ... raturo, nabaviti si kar ... knjig znanstvene in dek... poučne vsebine, katere ... vsakomu na razpolago in ... re seveda po prečitanju vr...

V to svrho uprizori omen... no društvo v soboto 15. ... prvo in večjo igro, dramo "... tenica" v treh dejanjih, ... I. Molek. Rojaki in rojakin... naselbini Travnik in v ok... uljudno ste vabljeni, da se ... ležite v obilnem številu in s... daste jamstvo za uresni... naših zaželjenih idej. Nal... stoj je v precejšnji meri odv... od vas. S povoljno udeležb... ste priznanje diletantom, ki ... pridno vadijo. Njihov trud ... najbolj bogato poplačan, ... bodo videli pred seboj p... dvorano občinstva. Vsteg... radi kritičnih časov je zni... toliko, da bo večini mogoče ... udeležiti. Namreč 35c za ... bo in 10c za otroke. Pri... igre točno ob 7:30 zvečer v ... štvenih prostorih. Po igri ... ples. Za vso drugo postre... pa bo skrbel pripravljalni ... bor.

J. Sta...

Žrtve nesreče

Elizabeth, N. J. — Pri tuk... nji Standard Oil Co. se je p... tila nesreča. Užgalo se je ... pri čemer se je ponesrečilo ... mož, ki so dobili hude op... eden je na mestu umrl, drug ... kmalu potem v bolnici.

Poro...

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

URSKI DEMONSTRANT-JE OBSOJENI

poslanec Brodar obsojen na drugo leto, ostali pa na več secev do enega leta

Beograd, 6. marca 1933.

nes popoldne je bila v drža- sodišču razglašena raz- v procesu zoper bivšega nca Janeza Brodarja in to- m. Obsojeni so bili: **Janez** r iz Hrastja na poldrugo trogega zapora;

ton Umnik iz Šenčurja na 1 strogega zapora;

n Štrcin, bivši poslanec iz e vasi pri Mengšu na 900 lobe;

nej Vombergar, sobni sli- Pšenične police pri Cerk- na eno leto strogega zapo-

ko Kos, iz Voklega, kmečki a 10 mesecev strogega za-

ip Loboda, iz Podgore, 20 hlapec, na 8 mesecev stro- zapora;

naž Ogrin iz Pristave, čev- na 8 mesecev strogega za- in 600 Din denarne globe;

ar Peter iz Mengša, 19 le- dar, na 6 mesecev stroge- pora in 300 Din globe;

jz Ilija iz Spodnjega Brni- -letni akademik, na 1 leto ga zapora;

tija Škrbec, župnik v Kra- tar 47 let, na eno leto stro- zapora; in

nc Gregorin iz Klopca, 32- delavec, na 6 mesecev stro- zapora.

m obsojencem se všteje ovalni zapor, ki so ga pre- nekateri po 2 do 6 mese- morajo "odslužiti" še ne- nesecev. Brodar, ki je v u neprestano od 23. maja bo moral odsedeti še blizu secev, fajmošter Škrbec še secev. Umnik, Štrcin in rin so kazen že prestali in i iz razpravne dvorane izni na prosto, vse ostale pa vzeli v svoje "varstvo" oki, ki so jih odvedli v zapo- kateri od obsojencev so zai, da se jim nastop kazni i. **Pritožbe zoper razsodbe nega sodišča za zaščito dr- ni!**

o se je končal proces, ki je skoroda 14 dni in o kate- ta oba ljubljanska dnevni- občevala dolga poročila. Ni- n ni bil oproščen. Naj- o kazen je dobil bivši po- Štrcin, obsojen je bil le bo 900 Din.

•

kazni del procesa z govori cev se je končal 3. marca. dne so govorili trije srb- dvetniki in na koncu ljub- i odvetnik dr. Miha Krek. n govor je imel dr. Djer- vič kot branilec **akademika** Izvajal je: Moj klijent je n le tega, da je govoril ergarju o tem, da bo pri- malu do federacije. Govo- o federaciji, ni kaznjivo. stava od leta 1931 izrečno uje izpremembo ustave in njem času je prišlo celo v čini in senatu do podobnih gov o preureditvi države. maja meseca je celo sam predsednik dr. **Marinko-** shodu v Nišu govoril o da je treba kmalu izvesti e, na katerih naj državlja- obodno odločijo, kako naj di država. Če torej take me postavljati predsednik potem gotovo ni to kaznji- ljudje, ki so za to izpre- o v državi, sedijo celo v e- rižavni stranki. Če bi torej postaviti pred sodišče vse ki so za to, da se uvede cija, potem bi bilo v drža- malo sodišč za take "zlo- med katerimi bi sedeli tehle kmečkih ljudi tudi predsedniki, ministri, po- senatorji in celo tisti, ki o blizu sedanjim vladnim m!

dsednik je odvetnika v tem vljanju večkrat prekinil, a ni stvaren.

nji odvetnik dr. Krek je Lobodo in Štrcina. Ob svojega govora se je za- sodnemu senatu za potr- vost in naklonjenost. (Te ie ne razumemo.)

Enako zahvalo za potrpežljivost je izrekel potem v imenu obtožencev še župnik Škrbec, ki je povedal nekaj rodoljubnih besed, končal pa svoj govor s klicem: Živela Jugoslavija, a živela tudi pravica!

Tako se je končal proces, razsodba pa je bila izrečena danes in smo jo že navedli zgoraj.

Razsodba je javnost precej presenetila, ker ni nihče pričakoval, da bodo vsi obsojeni in razmeroma zelo ostro obsojeni. Zakaj vse dejanje obtožencev ni bilo nič tako velikega, kakor dela vtisk 11 dnevnega procesa. Kaj so zakrivili? Kaj so počeli tajnega? Tajnega ničesar, o kakšni tajni organizaciji ni govora. Obtoženci in drugi demonstrantje so javno nosili svoje znake — zelene kravate — po katerih so se poznali. Javno so nastopali z demonstracijami in javno vzklikali razne vzklike. In ob kaki priliki? Proslave dr. Korošca so bile prepovedane, istočasno pa so poslanci prirejali povsod svoje shode, zastrašeni od orožnikov, in napadali najbolj besno prav tiste, ki so bili razkačeni že zavoljo prepovedanih proslav. (Vpoštevati je treba seveda tudi silno težak položaj naših kmetov, nezadovoljstvo in vse tisto, kar že nekaj let kar nestrpno čaka prve priložnosti, četudi neznatne priložnosti, da plane na dan v krik in lokalne punte, ki jih moramo smatrati za zgovoren znak napetosti pri nas.) In tako je v okraju Kranj prirejal shode poslanec Barle, ljubljanski šentjakobski župnik, ki je bil "izvoljen v tem okraju s silo" (kakor je povedal tudi eden od odvetnikov na procesu). Bil je namreč edini kandidat tega okraja. In kdor je šel volit — in mnogo jih je moralo iti — je hočeš nočeš volil Barleta. Da mu niso postavili nikakega protikandidata, to si je izgovoril Barle že takrat, ko je kandidaturo sprejel. Barle je bil poleg kateheta Pavliča edini slovenski duhovnik, ki je prevzel kandidaturo predlanskim, ko so bili klerikalci že v opoziciji in so izdali parolo: ne na volišče! V okolici Kranja pa, kjer je bil zmerom izvoljen za poslanca klerikalec kmet Brodar, je bilo ljudstvo dvakrat razburjeno: ker so bili z zakonom odrezani od volitev in ker so smatrali Barleta za uskoka, češ, duhovnik je, pa ne drži s klerikalci.

In to so bila dejanja obtožencev in ostalih neobtoženih tisoč in tisoč demonstrantov: da so shode poslanca Barleta razbijali. Ob teh prilikah so vzklikali tudi stavke, ki so bili inkriminirani.

Dvoje torej: kljub prepovedi manifestirati za Korošca, kadar so se kmetje sešli ob cerkvah, in drugič: razbijati shode vladnim poslancem — to dvoje je tisto "veleizdajalsko" početje, zaradi katerega so bili obtoženci obsojeni. Toda v tem ni bilo vendar nič protidržavnega. Za razbijanje shodov obstoje policijski paragrafi, za kričanje po vaseh menda tudi. Kaj ostane torej hudega?

Najbolj je obtožence obremenjevalo to, da so baje nekateri kričali: Živela republika! Dol s kraljem! in celo: Živijo Mussolini! Zadnjega vzklika gotovo niso rabili, nihče od razsodnih tega ne more verjeti. Živela republika so mogoče res kričali. Neverjetno pa je spet, da bi bili kričali: Dol s kraljem! Saj se je pokazalo celo o glavnem obtožencu Brodarju, proti kateremu je bilo največ očitkov, da ima doma ob večni lučki ob svojem oltarčku obešeno sliko kralja, ki zanj gotovo tudi moli. O takem človeku je vendar nemogoče verjeti, da bi kričal proti kralju, za republiko in bogve kaj še vse. Brodarja je treba smatrati za vernika, ki pravi: vsaka oblast je od boga, in: dajmo cesarju, kar je cesarjevega.

Takšen je torej glavni obtoženec. In če je glavni obtoženec tak, potem lahko rečemo glede vseh, da jih je sodišče razmeroma precej ostro obsodilo, in da je treba iskati razloge temu v nameri, opozoriti s tem meščansko opozicijo na zakone in preprečiti podobne izgrede. Bolj od obtožencev je vsekakor zanimiva tista množica, ki se je v tisočih zbrala in demonstrirala. Take množice ne more spraviti v akcijo samo agitacija, pa naj bo s katerekoli strani.

Citati iz Marksovih del

1. Zgodovina vse dosedanje družbe je zgodovina razrednih bojev.

2. Vsa družba se čedalje bolj cepi v dva velika sovražna si tabora, v dva velika nasprotujoča si razreda: v buržoazijo in proletarijat.

3. Buržoazija ne more obstati ne da bi neprestano revolucionirala proizvajalna sredstva in proizvajalne razmere, s tem pa vse družabne razmere.

4. Buržoazija je strgala z rodbinskega razmerja genljivo sentimentalno kopreno in ga spremenila v golo premoženjsko razmerje.

5. Buržoazija si ustvarja svet po lastni podobi.

6. V tej meri kot se razvija meščanstvo, t. j. kapital, se razvija tudi proletariat, razred modernih delavcev, ki žive le dokler imajo delo, in ki imajo delo le, dokler množe s svojim delom kapital.

7. Delo proletarca je z uvedbo strojev in z delitvijo dela izgubilo samostojen značaj in s tem vso mičnost za delavca. Delavec je zgolj privesek stroja.

8. Proletariat se pomika preko različnih razvojnih stopenj.

9. Vsako dosedanje gibanje je bilo gibanje manjšine za interes manjšine. Proletarsko gibanje pa je samostojno gibanje ogromne večine.

10. Pogoj za obstanek kapitala je mezdno delo.

11. Delavec nima domovine. Nihče mu ne more vzeti česar nima.

12. Kje na svetu je opozicijska stranka, ki bi je ne bili vladajoči protivniki razkričali za komunistično, kje je opozicijska stranka, ki bi ne bila užgala očitka komunizma naprednejšim opozicionalcem kakor tudi nazadnjaškim nasprotnikom v čelo?

Večna slabost je, da nikdar ne poznaš vseh svojih slabosti.

Spremembe v ustavi Združenih držav

Ustavne spremembe zovemo "amendments to the Constitution." Vsakdo ve za 18. amendment. Devetnajsti je oni, ki je uvedel splošno žensko volilno pravico. Sedaj je 20. amendment postal del ameriške ustave. To je ustavna sprememba, ki spreminja dan ustoličenja novega predsednika in odpravlja takozvano "lame duck" zasedanje kongresa. Zasedanje, ki se je zaključilo dne 4. marca, je bilo zadnje zasedanje v ameriški zgodovini, ko kongresniki, ki so propadli pri zadnjih volitvah, še potem odločujejo o zakonodaji. Kongres je tudi že predložil nov amendment, ki naj odpravi prohibicijo. Ako bo sprejet, bo to 21. amendment.

Mnogo se sedaj razpravlja o načinu, kako naj države odobrijo ali, kakor se že pravi, ratificirajo protiprohibicijski amendment. Osmi člen ustave (konstitucije) določa, kako naj amendment postane del ustave: namreč, ako ga odobrijo tri četrtine državnih legislatur ali pa konvencije v treh četrtinah držav, pri čemer ima kongres pravico izbrati enega izmed teh dveh načinov. Dosedaj se ni še nikdar zgodilo, da bi bil kongres predložil ratifikacijo s konvencijami. Za odpravo prohibicije pa je kongres izbral konvenčni način, ker so bili mnogi mnenja, da se na ta način najhitreje reši vprašanje prohibicije. Z drugih strani se pa sliši ugovor, naj se države ne silijo v hitro odločitev glede tega amendmenta ali naj se vsaj prepusti posameznim državam, da li si hočejo natovoriti stroške posebne konvencije ali rajše prepustijo legislaturi, da o tem odloči. Način odobritve potom legislature je bolj počasen, ker legislature so sklicane le po enkrat na leto. Na vsak način je boj za odpravo prohibicije sedaj prenešen od kongresa na posamezne države, ki imajo pravico odobriti ali odkloniti predlagani amendment.

Konstitucija, kakor je bila izvirno sprejeta l. 1789, je vsebovala le sedem členov (articles), določujočih osnovne funkcije zakonodajne, izvrševalne in pravosodne panoge federalne vlade. Ustava je bila namenjena za potrebe majhne poljedelske dežele štirih milijonov prebivalcev, pa vendarle je ostala z malimi važnimi spremembami temeljni zakon rastočega naroda, ki ima sedaj 120 milijonov ljudi. Da se prilagodi spreminjajočim se gospodarskim in socialnim okolščinam, je ta dežela večkrat porabila priliko, ki jo nudi peti člen konstitucije. Izvirni ustanoviteji ustave so bili jako modri, ko so s tem členom uvedli mogočnost dodatkov oziroma sprememb k ustavi in določili, da, kadarkoli dve tretjini kongresa, oziroma dve tretjini državnih legislatur, hočeta predlagati kako spremembo k ustavi, ta sprememba postane del ustave, ako jo odobrijo tri četrtine vseh držav. Od prvega kongresa do današnjega dne so bili vloženi predlogi za kakih 2000 sprememb v ustavi. Od vseh teh je le dvajsetorica do danes postala bistven del ustave. Iz teh sprememb odsevajo osnovne gospodarske in socialne spremembe v Združenih državah od l. 1787 naprej. V tem je najti tudi vzrok, zakaj je konstitucija Združenih držav preživela dobo padajočih in razdirajočih se državnih ustav po vsem svetu.

Konstitucija, kakršna je bila izvirno sprejeta l. 1787, je bila proizvodnja nekoličine veleumov in predstavljala je poravnavo med raznimi nazori glede vlade. Nekateri izmed 55 delegatov ustavne konvencije so bili za to, da bi bilo najbolje, ako se New England, osrednje kolonije in južne, vsaka skupina posebej, organizirajo v samostojne konfederacije. Hamilton na drugi strani je bil za močno federalno vlado, v kateri naj predsednik in senatorji služijo do smrti. Benjamin Franklin je hotel imeti eno samo zakonodajno zbornico in Madison je bil za to, naj ima vrhovno sodišče pravico odkloniti (veto) vsak sklep zakonodaje. Končno je prišlo do poravnave in kompromisni načrt je bil podpisan le od 39 izmed 55 delegatov. Enajstorica držav je odobrila načrt po dolgem boju. North Carolina in Rhode Island sta odklonili odobrenje brez znatnih sprememb. John Adams je tedaj pisal, da je bila konstitucija vsled sile priborjena od obotavljajočega se naroda. V mnogih državah je prevladovalo mnenje, da federalna ustava ne soglaša z izjavo neodvisnosti, ker ni vsebovala garancij pravic, priborjenih od kolonij z revolucijo.

Da se zadosti tem zahtevam, je prvi kongres l. 1789 predložil desetorico dodatkov ali sprememb k ustavi, kateri dodatki vsebujejo glavne ideje slavnega Bill of Rights, s katerim so bile ustanovljene politične svobodščine na Angleškem ob koncu 17. stoletja. Decembra leta 1791 je ta desetorica amendmentov postala del konstitucije in to desetorico še vedno nazivamo ameriškega Bill of Rights (zakon pravic). Ti amendmenti so sledeči:

1. Jamči svobodo vere, govora in tiska, kakor tudi svobodo mirnega zbiranja in peticij (pravice do pritožb).

2. Ustanavlja pravico do nošenja orožja.

3. Prepoveduje nameščenje vojakov v privatnih hišah za časa miru.

4. Prepoveduje preiskave in aretacije brez sodnega povelja.

5. Garantira porotno obravnavo in druge pravice obdolženega človeka; prepoveduje odvzemanje privatne lastnine brez "pravične kompenzacije."

6. Daje nadaljnje garancije za hitro, javno in nepristransko obravnavo v kriminalnih stvareh.

7. Garantira pravico do porote v civilnih stvareh.

8. Prepoveduje pretirane jamščine (bail), pretirane globe in "kruto in nenavadno kaznovanje."

9. Rezervira ljudstvu vse pravice, ki niso bile delegirane vladi Združenih držav.

10. Rezervira državam pravice, ki niso bile delegirane federalni vladi.

Kmalu potem so sprejeli še dva amendmenta. Enajsti je bil odobren l. 1798 in določa, da tožbe državljana ene države napram drugi državi ne spadajo v delokrog federalnega sodišča. 12. amendment, ki je bil odobren l. 1804, določa, da elektorji imajo glasovati ne le za predsednika, marveč tudi za podpredsednika.

Izvirna ustava z dodatkom teh dvanajstih amendmentov je ostala nedotaknjena do civilne vojne. T r o j i c a nadaljnjih amendmentov označuje Lincolnovo zmago nad južno konfederacijo.

13. amendment odpravlja za vedno suženjstvo. 14. amendment proglaša za državljane vse ljudi rojene v Združenih državah, ali pa naturalizirane, in s tem izpodbije proslulo razsodbo vrhovnega sodišča (Dred Scott), po kateri so bili črnci proglašeni kot nedržavljani. Ta amendment tudi prepoveduje državam, da ne smejo nikomur odvzeti življenje, svobode ali lastnine brez primernega pravnega postopanja. 15. amendment prepoveduje vsako diskriminacijo vsled plemena, barve ali prejšnjega suženjstva.

Po civilni vojni je dolgo trajalo, predno je prišlo do nadaljnje spremembe. Vse nadaljnje spremembe so prišle tekom še živeče generacije in se nanašajo na važne gospodarske in socialne spremembe, ženske pravice itd.

16. amendment, ki je bil predložen l. 1909, je bil odobren l. 1913. Dal je pravico kongresu, da sme naložiti davek na dohodke in zato pomenja važen korak v davčnem sistemu. 17. amendment, ki je bil odobren tudi l. 1913, je uvedel reformo, ki je bila dolgo zaželjena: ustanovil je volitve senatorjev z direktnim ljudskim glasovanjem namesto po legislaturah. 18. amendment, ki je bil predložen l. 1917 in odobren l. 1919, je uvedel prohibicijo. Sedaj se bavimo z novim amendmentom, ki naj odpravi 18. amendment. L. 1920 je bil odobren 19. amendment, ki je odpravil vse omejitve volilne pravice vsled spola. 20. amendment, ki je bil ravnokar odobren, določa, da se novi kongres sestane 3. januarja, torej dva meseca takoj po volitvah in da novi predsednik naj bo ustoličen 20. januarja.

V zadnjih letih je en jako važen amendment ostal brez odobrenja. Kongres ga je predložil l. 1924 in dal bi pravice kongresu, da sme regulirati in prepovedati delo otrok pod 18. letom.

Da bo amendment odobren, je treba, da vsaj 36 držav zanj glasuje.—FLIS.

"PROČ Z VOJNO!" JE KLIC VETERANOV

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Na kongresu je bila velika vrzel, ker je manjkalo zastopnikov 1,500,000 nemških veteranov, ki so organizirani v delavski veteranski zvezi. Poslali pa so svoja priporočila. Njihov poset jim je preprečil Hitler, ki jim ni hotel izdati potnih listov. "Vam je znano, zakaj se ne moremo udeležiti," so veteranom sporočili v poslanici. Odgovor je fašistični terorizem nad nemškimi delavci.

Pretresljiva je bila slika pohoda, ko so veterani nesli svojo rezolucijo "razorožitveni" konferenci: slika invalidov, na katerih je vojna pustila vse znake, "kako lepo je umreti za domovino." Bila je dolga vrsta vojnih pohabljencev — ljudi brez rok in nog, slepih in od ran spačenih obrazov. Tisti, ki so ta pohod videli, jim ne bo šel iz spomina. Bila je patetična slika, ki je zasolzila oko celo utrjenim cinikom.

Ampak na buržoazno diplomacijo ni to naredilo posebnega vtisa, ker nadaljujejo z barantanjem in ntrigami, vsak "v interesu domovine". "Politiki se niso nič naučili in ničesar pozabili", je rekel slepi, brezroki in z brazgotinami razoran dunajski delegat Hans Hirsch.

Nova dramska skupina v Chicagu

Chicago. — Chicago Workers Theater, nova dramska skupina, ki bo uprizarjala delavske drame, bo dala svojo premijero 8. in 9. aprila, ko bo v Goodman gledališču postavila na oder igro "Precedent", ki je dramatiziranje Tom Mooneyjevega omreženja. Drama je tudi filmirana.

To delavsko dramsko gibanje sponsorirajo nekateri radikalnejši intelektualci in pisatelji. Gibanje je nadstrankarsko in se poraja v vseh večjih mestih.

Gora se zrušila in prikazala se je miška

New York. — Pri prevzetju zemljiške družbe S. W. Straus & Co. je sodni upravitelj našel le $20,000 premoženja in za 360 milijonov obligacij. Obligacije predstavljajo garantirani bondi, katere je družba izdala v dobi špekulacijske prosperitete. Izgubo bodo trpele garancijske družbe, kar pomeni, da bodo šle v bankrot in da bodo končno izgubo trpeli lastniki "garantiranih" bondov.

Šest ubitih v letalski nesreči

Neodesha, Kans. — Šest oseb je bilo ubitih in osem ranjenih, ko je padlo na tla potniško letalo, ki je nosilo skupino kanadskih sportnikov iz Oklahome nazaj v Kanado. Med ubitimi sta oba pilota in lastnik letala.

—Federated Pictures

Japonako šolsko deco vadijo, kako je treba brez strahu umreti za mikada in militariste.

Tone Seliškar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

— Zakaj pa tako ošabno? je zašepetala v nekoliko razsekani nemščini in se mu smehljala v obraz.

Justin je bil v nemali zadregi. Tako hitro je prišlo vse to, da ni utegnil razmisliti položaja, presenečen je bil, ko je ta tujka tako naglo spoznala njegove misli in želje; vendar pa ga je prevzelo prijetno ugodje, ko je čutil poleg sebe mlado toplo telo, ki se je kar po domače stisnilo k njegovemu, prav tako, kakor si je to sam vedno predstavljal.

— Gospodična, je zajecljal, jaz res ne vem. — Dežuje, mokri boste.

Tujka se je glasno zasmejala, se obesila še bolj na njegovo roko in dejala:

— Kakor nalašč, da me spremite pod streho! Hočete?

Justin je že koj v začetku uganil, da je ženska iz javne hiše, vendar ga je nežnost njenega glasu iznenadila in omamila, koprnenje po ženski pa se umaknilo omahovanju, ko je koj pristal na njen predlog. Čutil je v sebi sladko razburjenost; čeprav je bil že večkrat tam, se mu je zazdelo tole srečanje milo in vabljivo. Šla sta mimo bolnice, kjer je sijala skozi okna mehka, zastrta luč. Na drugi strani ceste je bila doma. Vsa okna so bila zapažena, samo rdeča lučka nad vhodom je žarela v temo; mrzla, nema, temna hiša z rdečo lučko, kakor bi kje v daljavi, morda na neznansko širnem morju, plul čoln z brodolomci ali pa stal sredi poplavljene pokrajine na edinem otočku mož, ki bi klical na pomoč.

— Doma sva. Ali ste vedeli? ga je vprašala mehko, ne veselo kakor ondi, kjer sta se srečala.

Justin je spustil njeno roko in pritisnil na zvonec. Vrata so se tiho odprla, v mračni ozki veži ni bilo nikogar, vse je bilo tiho, ura je bila zgodnja za take posete, samo nekje na koncu hodnika je bilo slišati skozi zaprta vrata ženske glasove. Preden sta zavila po stopnicah v prvo nadstropje, je potrkala tujka na okence, ki je gledalo na hodnik. Čez čas je pokukala skozenj starejša ženska, ki je imela masten, bradavičast obraz. Ko ju je zagledala, je vzkliknila:

— Ah, vi ste, Kristina!

— Da, gospa Mayer, za vso noč!

— Čestitam, se je zasmejala ženska v okencu.

Zgoraj je bila tema. Po lesenih podnicah hodnika so njune stopinje hripavo odmevale od nevidnega stropa, ključ v vratih je presekal tišino, kakor bi z nožem potegnil po železu, potem je hipoma s stropa živa luč planila med stene. Bila je pritajena, s svetlomodrim senčnikom zastrta luč. In Justinu je bilo v tej topli sobi, kakor bi se rešil nečesa mučnega, grdega, kar je stopilo vanj, ko je hodil po tej navidezno mrtvi, mrzli, vlažni hiši. Bila je resnično prijetna, vabljiva kamrica z belo posteljo ob steni, mizico na sredi in pri oknu s prav tako belo omaro z vdelanim zrcalom; na umivalniku je stala vaza, v kateri so bile velike, lepe astre, na zidu je viselo nekaj fotografij in v spleteno ozko tapeto so bile zataknjene razglednice.

Justin se je močno čudil tej lepi urejenosti, čistoti in skrbno pospravljeni sobi, ki je dihala spomin po lepi, mladi, nedolžni deklici, zakaj kjerkoli je bil v takih hišah, je bilo vse odvratno, za silo nametano skupaj, zamazano in ogabno. Njeno vedenje na cesti je bilo res tako, kakršno je pač pri vseh teh dekletih na cesti, ni pa bilo izzivajoče, tudi ne osorno sladkobno. V tej sobi je izginilo mahoma iz nje vse, karkoli bi spominjalo na vlačuge, saj je že njen topli glas nežno zvenel in je bila zdaj, ko je odložila plašč in klobuk, ko si je pred zrcalom popravila valovite lase, lepa, mirna, nekoliko ponosna ženska, pred katero je vztrepetal. Drugekrati je šel in se z izbranko vlegel v posteljo, a čez pol ure je bil že zopet na cesti.

Slekla si je svojo vrhnjo obleko in ko je takale stala pred njim v modri luči, ožarjena od beline spodnjega perila, se je nehote obrnil vstran in si ogledoval razglednice na steni. Dopovedoval si je, da je to vendarle ženska, ki prodaja svojo ljubezen vsem mogočim moškim, tisočkrat oskrunjena, in pa stoji tu kakor kak študent, ki prvič doživlja žensko razodetje. Ko jo je pogledal, je bila odeta s temno domačo haljo, sedela je pri mizi in si pred zrcalom barvala obrvi s črnim črtalom, da so se ji oči bolj poglobile. Tako mirno in domače je opravljala to delo, da je bilo slišati tiktakanje male srebrne ženske ure, ki je ležala na mizici, in da se mu je zdelo, kakor bi slišal svoje lastno srce, ki se je nemirno zbujalo v njem.

Kaj naj še počne tukaj? Ali naj gre in se opraviči, vlak je že itak zamudil, saj s to žensko vendar ne more barantati. Ona vendar ni vlačuga! Kristina je . . . Rad bi ostal pri nji, toda samo takole, da bi sedel za zaveso in jo gledal. Še nikoli ni nobena ženska tako zgrabila njegovega srca.

— Zakaj ne sedete? je spregovorila, ne da bi dvignila obraz k njemu, zakaj tako molčite?

Šele zdaj se je ozrla vanj in ko ga je videla tako plahega in neodločnega, se je od vsega srca pričela smejati z vedrim, razkošnim smehom, kakor bi pravkar doživela kaj izredno veselega.

Justin se je zbral in se nekako opogumil. Ko se je njenega smeha, ki je gotovo veljal njegovi okornosti, s katero si ni vedel pomagati, ah, le zakaj ni sedel na vlak! Vendar se je odločil in stopil k mizi, tako da mu je morala gledati od spodaj navzgor v oči. Tako je videl od blizu ves njen obraz in na mah se mu je zazdelo, da ni vreden te lepote; tako daleč mu je bil, da se mu je zdel nedosegljiv. Kakor premagan in strt od tega ženskega pogleda, je zdrknil počasi na stol in jeknil:

— Kako ste lepi! Tiho je spregovoril to, kakor bi se bal preplašiti rajsko ptico, ki jo je zagledal pod oblaki.

Kristina se je nehala smejati. Zamišljeno je gledala nekaj časa po sobi in spregovorila potem trdo, da se je zdajci zopet znašla v svoji sobi:

— Saj ostanete vso noč pri meni?

— Da . . . Ne vem . . . Doma me čakajo. Ampak zdaj, ko sedim poleg vas, ko vas gledam, mi je tako prijetno, da bi ostal tu in vas poslušal . . .

— Samo zato ste šli z menoj? Morda pa govorite kakor vsi možje, ki so bili v tej sobi? Kako ste vsi podobni drug drugemu. V vaših besedah ni resnice.

Justin se je braj in se nekako opogumil. Ko je slišal svoj glas, je počasi stopala vanj samozavest, ki ga je končno prisilila do izpovedi. Omamljal ga je njen glas. Bilo je v njem nekaj materinski nežnega in skrbnega, privlačnega; oh, kdo pa je bil bolj potreben nežnih, ljubeznivih besed kakor on, ki je tri leta poslušal samo sirovega povelja in odurne psovke!

Kristina . . . ! je začel govoriti, sprva sunkoma, hlastaje, včasi zadevajoč se v nesmisel, ah, kaj; človek je pač napol blazen, kadar ga omami opoj ženske bližine.

(Dalje prihodnjič.)

DAMA V ČRNEM

Napisal F. Walter

Minili so štirje tedni in sem spet šel v gledališče. In zgodilo se je natanko tako, kakor sem pričakoval! Tista dama v črnem je spet stala pred vhodom v gledališče. Spet je imela rafinirano oblikovane lakaste čevljčke, spet takratni koketni klobuček in spet črno-bele rokavice z nežnimi prsti. Nisem si mogel pomagati: tak občutek sem imel, kakor da ravno ta ljubka mlada dama ne bi smela na tak sicer prikupljiv, a vendar svojevrsten način oprezati za poceni gledališkimi vstopnicami. Nekaj v njenih očeh in v njenem glasu je govorilo proti temu, zato pa so vsa izkustva, ki sem jih dotlej doživel, odločno potrjevala moj sum.

V gledališču prvič pozvoni. Takrat pride mimo neki gospod, zelo eleganten, v zadregi obstane, sname klobuk pred damo in jo pozdravi s čudnim usmevom. Nato gre v gledališče, jaz gledam za njim in vidim, kako iz avle radovedno opazuje damo pred vrati. Njegov zagonetni nasmeh mi daje misliti. Pogum, ki mi je že zrasel, mi spet upade: hotel sem to tujko ogovoriti. Malo minut nato je bilo že prepozno, zakaj, ko se je gledališki zvonec v drugo oglasil, je pristopil k njej drugi, tudi lepo oblečen gospod in jo pozdravil. Ogovoril jo je, ona se mu je nasmehnila, prikimala in nato sta skupaj stopila v avlo. Sam pri sebi majaje z glavo sem šel za njima in tedaj sem opazil tudi prvega gospoda, ki je bil malo prej damo pozdravil. Usmev na njegovem obrazu se je poglobil, bil je nasmešek zadoščenja, malone škodoželjnosti. Mene ni opazil, na srečo, zakaj prav gotovo ni bilo posebno duhovito, kakor sem strmel vanj. Toda veselje za gledališče me je tisti večer minilo. Podaril sem vstopnico nekemu čisto neznanemu dekletu, ki me je bolj osuplo kakor hvaležno pogledalo, ko sem zapustil gledališče.

Šel sem igrat partijo biljarda. Igra s tremi kroglami na zeleni mizi človeka vsaj raztrese. In vendar sem sredi najlepših serij moral misliti na ono vitko črno damo. In sam pri sebi sem si moral neprestano ponavljati:

"Ne, to ni mogoče, to je čisto izključeno. . ."

Toda dejstva so govorila neizprosno, neovrgljivo. . .

"Ne bom več igral, nocoj mi ne gre," sem rekel svojemu začudenemu soigralcu, odložil palico, plačal, pozdravil in šel. Res, prav mlad nisem več, tik pred štiridesetim rojstnim dnem stojim. Toda ravno v tej življenski dobi, pravijo, se moški počuti spet posebno mladostnega. Mogoče da me je to srečanje tako pomladilo, mogoče pa tudi . . . naj že bo kakor hoče, ta vitka črna dama mi ni šla iz spomina.

Nu . . . naposled se je izpolnilo, kar se je moralo izpolniti. Šest tednov je minilo. Oblekel sem se za gledališče. Tisti večer sem bil posebno skrben pri oblačenju. Kupil sem dve vstopnici, čeprav sem potreboval samo eno. Toda zanašal sem se na srečno zvezdo . . . in to upanje me ni prevaralo.

Čudno se sliši, toda skoraj se mi zdi, kakor bi bila ona čutila moje proseče misli—naj že bo kakorkoli, tisti večer je spet stala pred gledališčem ona vitka črna dama. Mislil sem, da mi bo razneslo srce. Zbral sem ves svoj pogum, stopil k njej, se odkril in jo prosil, ali bi hotela z menoj v gledališče. Glas mi je nekoliko drhtel in moje oči so nemara preveč plaho izpraševale. Toda mlada dama se je prijazno nasmehnila in me kakor ocenjevaje preletela od nog do glave. Nato je prikimala in skupaj sva šla noter. Tisti večer prav gotovo nisem bil posebno zabaven, čeprav sem si zelo prizadeval. Napravil sem si bil že lep program, kako bi po končani predstavi ostal še nekaj ur sam s svojo spremljevalko, toda komaj sva stopila iz gledališča, se je obrnila k meni in mi nepričakovano dejala:

"Nedaleč od tod poznam zelo prijetno družbico—ali ne bi šla za kako urico tja?"

Samo za sekundo sem se obotavljal, toda v tisti sekundi je vstalo pred mojimi duševnimi očmi vse podzemlje Berlina, pomislil sem na igralske beznice in na druge prepovedane zabave, ki se vrše pod krinko nedolžnih sestankov. Toda v tisti sekundi sem se tudi srečal z njenimi očmi, in takoj sem vneto pristal:

"Zakaj ne, gospodična! Z velikim veseljem!"

Na tihem sem bil seveda pripravljen na vsa mogoča presenečenja, saj znajo tudi najbolj nedolžne oči lagati. V naglici sem v duhu preštel, koliko imam gotovine pri sebi, nato sem pa poklical taksi. Avto se je ustavil pred čisto nepomembno starejšo hišo; vstopila sva iz voza in dama je na poseben način potrkala na vrata. Prikazal se je vratar in vljudno pozdravil. Šla sva v prvo nadstropje in opazil sem, da je preproga na stopnicah lepa in snažna. Toda preden je dama pozvonila, se je obrnila k meni, nekoliko pomislila, kakor v zadregi, in nato dejala:

"Moram vam povedati . . . vstopnina je 50 mark. Toda zato vam zagotovim, da ne boste imeli nobenih drugih izdatkov."

Zdrznil sem se, spet sem se v mislih zagledal v proslulem lokalu, v duhu sem že videl, kako me je policija odkrila in me pelje na stražnico . . . Toda če sem prišel že tako daleč—nu, prav, pa naj poplačam še to izkustvo. Vzel sem iz listnice petdesetak.

Na pragu se je prikazala čedno in koketno oblečena sobarica. Odložila sva plašče, nato naju je pa odvedla v sobo, kjer je bila že pripravljena izbrana mrzla večerja. Štiri dame in neki gospod so naju pozdravili, nato pa so drugega drugemu predstavili, ne da bi bil kdo razumel imena. Prihodnje četrt ure sta prišli še dve drugi mladi dami v spremstvu dveh gospodov.

Nato je ena izmed navzočih dam otvorila ta vsekako nenavadni večer in dejala:

"Gospodje ste se morda veselili kakšne galantne pustolovščine, ali pa ste morda računali na urico prepovedane igre. Ne, povedati vam moram, da ste se zmotili. Kljub temu vas uljudno prosim za dogovorjeno vstopnino."

Minuto nato je imela dama, ki nas je tako ogovorila, v rokah štiri petdesetake.

"Najlepša vam hvala, gospodje. Izvolite sesti in ostanite kakšno urico naši gostje."

Dame so nam postregle s čajem, mrzlimi narezki, sladkarijami, cigaretami in v zmernih količinah tudi z likerji. Dve izmed mladih dam sta prav dobro in spretno zaigrali na klavirju, tretja je ročno strigla izrezanke o nas štirih žrtvah in nam jih nato podarila. Moja dama v črnem, ki je nisem mogel niti za trenutek izpustiti iz oči, nam je pa nato z mehkim in toplim altom zapela nekaj narodnih pesmi ob spremljevanju lutnje.

Razumljivo je, da razpoloženje ni bilo bog ve kako razigrano. Ko je minila ura, je spet vstala tista dama, ki nas je že prej pozdravila, se nam vnovič zahvalila za obisk in naposled rekla:

"Pravico imate zvedeti, v kakšne namene pojde vaših petdeset mark. Odštejemo si samo svoje izdatke, nato pa vaš denar takoj nakažemo dobrodelnim društvom. Na tak način mislimo, da nekoliko po svojih močeh pripomoremo k olajšanju bede v teh hudih časih. Če bi se nemara še kdaj iz lastnega nagiba oglasili—čeprav se tega skoraj ne drznemo upati—nam boste iskreno dobro došli."

Koketna sobarica nas je nato spremila dol. Vratar je odprl, in tako smo stali na cesti in gledali drug drugega. Dva izmed gostov sta začela zabavljati. In med kletvicami sta se izgubila v noč.

Tretji je pa zmajal z glavo, se nejeverno zasmejal, pozdravil in šel. Molče sem kolovratil za njim. Neprestano sem moral misliti na tisto vitko črno damo in na njene tople narodne pesmi.

In najnenavadnejše pri tej stvari je to:

Denar, ki smo ga plačali, je res šel v dobre namene.

Tako nam je pripovedoval ravnatelj Gundler. Z mešanimi občutki smo ga poslušali njegovi gostje. Nu da, čisto nenavadna njegova istorija sicer ni bila, a vsakdanja tudi ne. Vsekako je bila stvar na svoj način originalna, in ker je bila večerja pri Gundlerju zelo dobra in vino izbrano, smo dobre volje in v prijetnem razpoloženju poslušali pripovedovanje o najnenavadnejšem dogodku njegovega življenja.

Bernard Thur je pa vendarle nekam nejeverno vprašal:

"Vse prav in lepo, gospod ravnatelj, toda kako morete vedeti, da so šli ti na tolik originalen način nabrani petdesetaki res v dobre namene?"

Ravnatelj Gundler se je nasmehnil in pogledal proti vratom, kjer se je prikazala njegova mlada lepa žena—ravnokar je bila spravila svojega štiriletnega sinčka v posteljo—in dejal z glasom, ki je v njem drgetala komaj prikrita sreča:

"O tem, dragi Thur, vam bo moja žena lahko več povedala kakor jaz."

In zagledali smo spet pred seboj vitko, črno damo . . . In Bernard Thur je vstal, prijel osuplo Gundlerjevo ženo za roko in ji jo spoštljivo poljubil. Nasmehnila se je. Ugenila je. In njen obraz s finim, nežnim profilom je preletela nežna rdečica.

Sumljiva nezgoda

Prijatelj sreča prijatelja, ki ima obvezano roko. No, kaj se ti je pa zgodilo? Pa te vendar ni povozil avtomobil?

— Kaj še. Snoči sem se vračal z veselice, pa mi je stopila pijana neroda na roko.

* * *

Počitek

— Si že slišal, da je sosed izjavil, da bo za dve leti opustil trgovino?

— Beži no, to je že stokrat trdil, storil pa še nikoli.

— Ne, zdaj je rekel to sodniku in bo že držalo.

Milo samo za komunis...

Z ozirom na to, da v ... že nekaj časa primanjkuje ... so oblasti odredile, da za ... odslej delili le na izkaznice ... jemali pa ga bodo tudi ... delavci in otroci "prve ... rije", to je člani komun... stranke.

Ali ste naročeni na ... 'Prosveto'? Podpirajte svoj...

OGLAS!

V glavnem uradu S. ... Jednote naj se oglasi PE... OMAHNE, fant močne po... star 24 let, radi deleža ... lim očetom. Kdor čitatelj... pozna, naj ga opozori ... oglas.

RAD BI SE SEZNANIL

Slovenec srednje starosti ... rad seznanil z vdovo, Slo... ali Hrvatico, srednje star... svrho ženitve. Katero ... naj piše na naslov: Slo... 2657 So. Lawndale Ave., C... go, Ill.

POJASNILO

Vsled depresije in ... krize, ki je zadela tudi ... članstvo oziroma naročni... šega lista Prosveta, je po... da pojasnimo tajnikom ... stopnikom Prosveta, da ... vzamejo od naročnikov ... Prosveta naročnino tudi ... pol leta in kjer ni drugi... samo za četrt leta. Vse... se dobiti da, ker razume... vajo to. List Prosveta ... prizadet v ti krizi in mi... ramo na tajnike in ... da skušajo kjerkoli mo... hraniti naročnike na ... Apeliramo tudi na po... naročnike, da naj če le ... poravnajo svojo naročni... ni mogoče plačati celot... čajte polletno naročnin... da se ohrani list še naš... dnevnik.

Philip Godina, upr...

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Pro... prišteje eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naselj... naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane ... eno letno naročnino. Ker pa člani že plačuje pri asesmentu $1.50 ... se jim to prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri ... ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je ... drag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in ... skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej ... priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena lista Pro...

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je...	
1 tednik in	4.00	1 tednik in	...
2 tednika in	3.50	2 tednika in	...
3 tednike in	2.40	3 tednike in	...

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali ... Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti ... ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list ... moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročeno ... Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem dopolniti ... vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo ... datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto $.....

Ime ..... Čl. društva ...

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih ... družine:

Ime ..... Čl. društva ...

Ime ..... Čl. društva ...

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ..... Star naročnik .....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča de...

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, ... knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvat... slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in d...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4904
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse uzmeno pojasnila